

ÖZEL GEREKSİNİMLİ BİREYLERİN BİLİŞSEL VE DUYGUSAL GELİŞİMİNDE MÜZİĞİN OLUMLU ETKİLERİ

Veli Doğan YAZGILI

Yüksek Lisans Öğrencisi, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, doganyazgili@gmail.com, ORCID: 0009-0001-7948-6482

Verda KARAÇIL CERİT

Doç.Dr., İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, verdakaracil@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7029-3230

Yazgılı, Veli Doğan ve Verda Karaçıl Cerit. "Özel Gereksinimli Bireylerin Bilişsel ve Duygusal Gelişiminde Müziğin Olumlu Etkileri". idil, 111 (2023 Kasım): s. 1838–1846. doi: 10.7816/idil-12-111-06

ÖZ

Bu makale, özel gereksinimli bireylerin gelişimine odaklanan müzik eğitiminin sağladığı değeri derinlemesine incelemekte ve bu eğitimin bilişsel, duygusal ve sosyal alanlardaki etkilerini kapsamlı bir şekilde vurgulamaktadır. Özellikle özel gereksinimli bireylerin eğitimi, modern toplumun eğitim sistemlerinin ve uygulamalarının merkezinde önemli bir yer tutmaktadır ve bu bağlamda müzik eğitimi önemli bir rol üstlenmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı ve özel eğitim kurumları tarafından sunulan bireyselleştirilmiş eğitim programları, özel gereksinimli çocuklara müzik eğitimi fırsatı sunarak onların gelişimine katkı sağlamaktadır. Bu çalışma, derleme türünde bir araştırmayı içermekte olup elde edilen sonuçlar, özel gereksinimli bireylerin müzikle eğitimi aracılığıyla kendi potansiyellerini gerçekleştirme yeteneklerinin ortaya çıkmasını önemli bir perspektifle sunmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Özel Gereksinimli Öğrenciler, Müzik Eğitimi, Eğitimde Eşitlik

Makale Bilgisi:

Geliş: 12 Ağustos 2023

Düzeltilme: 16 Ekim 2023

Kabul: 23 Ekim 2023

© 2023 idil. Bu makale Creative Commons Attribution (CC BY-NC-ND) 4.0 lisansı ile yayımlanmaktadır.

Giriş

Günümüzde, müzik eğitiminin özel gereksinimli bireyler üzerindeki olumlu etkileri giderek daha fazla ilgi çekmektedir. Özellikle Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) gibi nörogelişimsel farklılıklara sahip çocuklar için müzik, duygusal ifade, iletişim ve sosyal etkileşim gibi alanlarda destek sağlayabilen kapsamlı bir araç olarak görülmektedir. Müziğin evrensel ve duygusal dilini kullanma potansiyeli, özel gereksinimli bireyler için iletişimi kolaylaştırabilir, özgüveni artırabilir ve duygusal ifade becerilerini destekleyebilir. Ayrıca, müziğin ritmik yapısı ve melodileri, motor becerilerin gelişimine katkıda bulunabilir. Müziğin evrensel ve duygusal dilini kullanma kapasitesi, özel gereksinimli bireylerin iletişim yeteneklerini artırabilir, özgüvenlerini güçlendirebilir ve duygusal ifadelerini zenginleştirebilir. Aynı zamanda, müzik eğitimi özel gereksinimli bireylerin bilişsel gelişimine katkı sağlayabilir, zihinsel esnekliği teşvik edebilir, dikkat sürelerini artırabilir ve problem çözme becerilerini destekleyebilir. Bu nedenle, müziğin özgün ve çoklu duygusal deneyimleri, özellikle OSB gibi özgün öğrenme ihtiyaçlarına sahip çocuklar için öğrenmeyi daha anlamlı kılabilir. Dahası, düzenli müzik eğitimi beyin plastisitesini teşvik edebilir, nöral bağlantıları güçlendirebilir ve özel gereksinimli bireylerin beyin gelişimine olumlu katkılarda bulunabilir. Bu bağlamda makalenin amacı müzik eğitiminin konuşma üretimi, bilişsel gelişim ve beyin plastisitesi üzerindeki etkilerini literatür bağlamında bütünsel bir bakış açısıyla ortaya koymak aynı zamanda bu alandaki pedagojik yaklaşımları zenginleştirmek ve özel gereksinimli bireyler bireysel potansiyellerini desteklemek için bilimsel temelli bir perspektif sunmaktır.

1. Müziğin Engelli Bireylerin Gelişimi Üzerindeki Etkileri

Müzik kolay erişilebilirliği, yüksek motivasyon sağlama potansiyeli, refahı artırma, ruh halini düzenleme ve sosyal etkileşimleri destekleme gibi avantajlara sahip çok boyutlu evrensel bir dildir (Murphy ve McFerran, 2017; Hallam ve MacDonald, 2013). Müzik, duygusal durumu etkileyebilecek şekilde kaydedildiği için bireylerin duygusal ifadesine ve iletişimine katkı sağlayabilir (Juslin ve Sloboda, 2013). Müzik, ailelerin çocuklarıyla iletişimi ve bağ kurmayı desteklemek için kullandığı etkili bir araç olabilir (Zeedyk, 2008; Custodero ve Johnson-Green, 2003). Müziğin derin ve çoklu öğrenme güçlüğü olan gençler üzerindeki olumlu etkileri, çeşitli çalışmalarla desteklenmektedir. Corke (2012) ve Ockelford (2008), müziğin bu grup için motive edici bir araç olduğunu belirtmişlerdir. Axelsson ve Wilder (2014) tarafından yapılan çalışmada, müziğin derin ve çoklu öğrenme güçlüğü olan bireylerin ev ortamlarında da sıkça tercih edilen bir aktivite olduğu gözlemlenmiştir. Aynı şekilde, Maes ve ark. (2010) de müziğin okul yaşamlarında da etkili bir araç olduğunu vurgulamışlardır. Rushton ve Kossyvakı (2020, 2022) ise müziğin bu grup bireylerin ruh halini, iletişim becerilerini ve oyun oynama yeteneklerini olumlu yönde etkilediğini rapor etmişlerdir. Derin ve çoklu öğrenme güçlüğü olan bireylerin özellikleri konusunda evrensel bir tanım bulunmasa da literatürdeki çalışmalar genellikle bu popülasyonun fiziksel engeller, duygusal bozukluklar ve karmaşık tıbbi ihtiyaçlarla birleşen derin zihinsel özel gereksinimliliğe sahip olduğunu göstermektedir (Doukas ve ark., 2017). Nind ve Strnadová (2020) tarafından belirtildiği gibi, bu bireylerin özellikleri heterojen bir yapı arz etmektedir. Bu bağlamda, müziğin derin ve çoklu öğrenme güçlüğü olan gençler üzerindeki etkilerini anlamak ve bu popülasyonun özel ihtiyaçlarına yönelik stratejiler geliştirmek, daha iyi eğitim ve rehabilitasyon yaklaşımları sağlamak açısından büyük önem taşımaktadır. Sonuç olarak, müziğin derin ve çoklu öğrenme güçlüğü olan gençler üzerindeki olumlu etkileri önemli bir araştırma konusu olarak öne çıkmaktadır. Bu alan üzerinde yapılan çalışmalar, müziğin bu özel gruptaki gençler için motive edici, duygusal denge sağlayıcı ve iletişim becerilerini geliştirici bir araç olarak kullanılabileceğini göstermektedir. Hem evde hem de okulda sıklıkla tercih edilen müzik etkinlikleri, bu gençlerin yaşamlarına kolayca entegre edilebilecek bir araç olarak öne çıkmaktadır. Ayrıca, müziğin sosyal etkileşimleri artırma potansiyeli, derin ve çoklu öğrenme güçlüğü olan gençlerin sosyal entegrasyonunu desteklemekte önemli bir rol oynayabilir. Bu bağlamda, müzik eğitiminin bu gençlerin bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimine katkı sağlayabileceği sonucuna varılabilir.

1.1. Konuşma Yeteneği Üzerindeki Etkisi

Müzik, insanların duygusal ifadelerini ve iletişim becerilerini geliştirmelerinde evrensel bir araç olarak kabul edilmiştir. Bu etkileyici güç, özel gereksinimli bireylerin yaşamlarında da önemli bir rol oynar. Özellikle konuşma yeteneği üzerindeki etkileri incelendiğinde, müziğin özel gereksinimli bireylerin iletişim becerilerini artırma ve konuşma gelişimini destekleme potansiyeli ön plana çıkmaktadır. Müziğin ritmi,

melodileri ve tonları, dil becerilerinin gelişimini desteklerken aynı zamanda duygusal ifadeyi ifade etmek için farklı bir yolu sağlayabilir. Bu paragraf, müziğin özel gereksinimli bireylerin konuşma yeteneği üzerindeki olumlu etkilerini daha ayrıntılı olarak inceleme amacını taşımaktadır. Lim (2010) tarafından yürütülen randomize kontrollü bir çalışma, müzik yoluyla gelişimsel dil ve konuşma eğitiminin OSB'li çocukların konuşma üretimi üzerindeki etkisini araştırmıştır. Çalışma, müzik eğitiminin OSB'li düşük işlevli çocuklarda konuşma üretimi için tek başına konuşma eğitime kıyasla daha etkili olduğunu bulmuştur. Müzik eğitimi alan katılımcılar, sadece konuşma eğitimi alanlara kıyasla konuşma üretiminde daha fazla ilerleme göstermiştir¹. Bu durum, müzik eğitiminin OSB'li çocuklarda konuşma üretimini iyileştirmek için değerli bir araç olabileceğini göstermektedir. Patel (2011), müziğin dil becerileri üzerindeki etkilerini açıklamak için OPERA (Overlap, Precision, Emotion, Repetition, Attention) hipotezini öne sürmüştür. Bu hipoteze göre, müzik ve dilin beyinde işlenmesi benzer nöral mekanizmaları paylaşır. Örneğin, ritim ve tonal örüntülerin müziğin dil becerilerini desteklemesi, dildeki vurgu ve intonasyon gibi öğelerle benzerlik gösterir. Müzik ve dilin beyinde paylaştığı bu nöral benzerlikler, müziğin özel gereksinimli bireylerin konuşma yeteneği üzerindeki etkilerini açıklayabilir. Müziğin tonal ve ritmik özellikleri, dil öğrenimini desteklerken aynı zamanda konuşma becerilerinin gelişimine katkı sağlayabilir. Bu bağlamda, Patel'in OPERA hipotezi, müziğin dil becerileri üzerindeki etkilerini anlamamız açısından önemli bir teorik çerçeve sunar. Müzik eğitiminin beyin plastisitesi üzerindeki etkileri, bilim insanları ve genel halk arasında büyük bir heyecan yaratmıştır ki bu heyecan konuyla ilgili kitapların hem bilim insanları hem de genel kamuoyu tarafından ilgi görmesiyle açıkça görülmektedir. Nörobilim araştırmaları, müzik eğitiminin sadece müzik işleme alanında değil, aynı zamanda işitsel sistemin genelinde dönüşüme neden olduğunu göstermiştir. Bu dönüşümler, bireylerin müzik ötesi dinleme becerilerini güçlendiren değişiklikler olarak ortaya çıkmaktadır. Müzik eğitiminin bu etkisi, fiziksel egzersizin vücut kondisyonunu olumlu etkilemesi gibi, beyni işitsel uygunluk için hazırlayan bir kaynak olarak müziği işaret eder (Kraus ve Chandrasekaran, 2010). Müziğin zihinsel özel gereksinimli bireylerin konuşma becerileri üzerinde olumlu bir etkisi vardır. OPERA hipotezi, müzik eğitiminin konuşmanın nöral kodlamasına nasıl fayda sağladığını anlamak için bir çerçeve sunmaktadır. Örtüşme, hassasiyet, duygu, tekrarlama ve dikkat koşulları, konuşma işleme ağlarındaki uyarlanabilir plastisiteye katkıda bulunur. Ayrıca, müzik eğitimi işitsel becerileri geliştirir ve bireyleri müzik işlemenin ötesinde dinleme zorluklarına hazırlar. Bu araştırma, özel gereksinimli bireylerde konuşma becerilerini geliştirmek için değerli bir kaynak olarak müziğin potansiyelini vurgulamaktadır.

1.2. Bilişsel Gelişim Üzerindeki Etkisi

Zihinsel özel gereksinimli bireylerin bilişsel gelişimi üzerindeki etkileri incelendiğinde, müziğin bu alandaki potansiyeli oldukça önem kazanmaktadır. Müziğin ritmi, melodisi ve yapısı, zihinsel işlevleri teşvik edebilir ve bilişsel süreçleri geliştirmeye yardımcı olmaktadır. Schlaug ve ark. (2005) tarafından yapılan araştırma, çocuklarda müzik eğitiminin görsel-uzamsal, sözel ve matematiksel performansın uzun vadede gelişmesine yol açtığını göstermiştir. Yazarlar bu gelişmelerin altında yatan nöral temellerin henüz bilinmediğini, ancak enstrümantal eğitimin yoğunluğu ve süresi, müfredat dışı etkinlikler, dikkat, motivasyon ve öğretim yöntemleri gibi faktörlerin bu gelişmelere katkıda bulunabileceğini veya bu gelişmeleri öngörebileceğini öne sürmektedir. Dolayısıyla müzik eğitimi, özel gereksinimli çocukların bilişsel gelişimi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilir.

1.3. Beyin Plastisitesi Üzerindeki Etkisi

Zihinsel özel gereksinimli bireylerin gelişim süreçlerini anlamak ve desteklemek, toplumun daha geniş bir anlayışına ve duyarlılığına işaret eder. Bu bağlamda, müzik eğitiminin zihinsel özel gereksinimli bireylerin yaşamlarındaki potansiyeli nasıl şekillendirebileceği merak konusu olmuştur. Müzik, insan duygusal ve zihinsel dünyasını besleyen güçlü bir araç olarak kabul edilir ve beyin plastisitesi üzerinde etkileri uzun süredir araştırılmaktadır. Schlaug ve ark. (2005) yetişkin enstrümantal müzisyenlerin beyinlerini müzisyen olmayanlarıkiyle karşılaştırmış ve yapısal ve işlevsel farklılıklar bulmuştur. Enstrümantal eğitim ve uygulamanın yoğunluğu ve süresi bu farklılıkların önemli belirleyicileriydi. Bu durum, müzik eğitiminin özellikle motor, işitsel ve çok modlu becerilerle ilgili alanlarda beyin plastisitesine yol açabileceğini göstermektedir. Çalışma aynı zamanda doğanın ve yetiştirilmenin bu beyin farklılıklarına katkılarını incelemenin önemini vurgulamaktadır.

2. Zihinsel Engelli Bireyler İçin Müzik Eğitiminin Önemi

Müzik eğitiminin sosyal ve bilişsel faydalarına dair elde edilen kanıtlar, özellikle özel gereksinimleri olan öğrencilerin müzik eğitimi programlarına dahil edilmesinin önemini vurgulamaktadır. Dahil etme kavramı, müzik sınıflarında daha yaygın hale gelmekte olup, özel gereksinimleri olan öğrencilerin müzik eğitimi alabilmesi için daha fazla çaba sarf edilmelidir. Sosyal ve bilişsel etkiler, Müzik Eğitime katılımın alınabilecek tek faydaları değildir; özel gereksinimli öğrenciler, genellikle diğer ortamlarda teşvik etmenin zor olduğu yaşlılarıyla bir kimlik ve aidiyet hissi kazanabilirler.

2.1. Bireysel Gelişim ve Müzik Eğitimi

Özel gereksinimleri olan öğrencilerin bireysel gelişiminde müzik eğitiminin oynadığı kritik rol, onların özgüven ve özsaygı seviyelerini artırma potansiyelini içinde barındırır. Müzik eğitimi, özel gereksinimli bireylerin kendi yeteneklerini keşfetmelerine ve ifade etmelerine olanak tanırken, aynı zamanda çevrelerine yönelik bir etki yaratma duygusu kazandırabilir. Müziğe ilgi göstermek, onların kabul edildiği ve takdir edildiği bir alan haline gelerek, özgüvenlerini artırıcı bir yol sunabilir (Croom, 2015). Müzikal deneyimler aracılığıyla özgün bir kimlik oluşturma ve bu kimliği topluluk içinde ifade etme fırsatı, özel gereksinimli bireylerin kendilerini daha güçlü ve etkili hissetmelerini sağlayabilir. Müzik eğitimi, sadece müzikal becerileri değil, aynı zamanda genel özsaygı ve özgüvenin gelişimini destekleyerek, bireysel gelişimde önemli bir rol üstlenmektedir (Resim 1).

Resim 1. Bireysel Gelişim ve Müzik Eğitimi

Bu bağlamda, müzik eğitiminin özel gereksinimli bireylerin bireysel gelişimine olan olumlu etkileri, onların kendilerine olan inançlarını ve özgüvenlerini güçlendirmekte, bu da genel yaşam kalitesini artırmaktadır (Croom, 2015). Müzik eğitiminin bireysel gelişimdeki bu kritik rolü, özel gereksinimli bireylerin kendilerini ifade etme ve topluma katılma yeteneklerini olumlu yönde etkileyerek, daha destekleyici bir yaşam deneyimi sunma potansiyelini taşımaktadır.

2.2. Ebeveyn Katılımı İçin Tavsiyeler

Eğitimde ebeveyn katılımının önemi, özel gereksinimli bireylerin müzik eğitiminde de vurgulanmaktadır. Ebeveynlerin müzik eğitimine aktif katılımı, öğrencilerin sosyal, bilişsel ve müzikal becerilerinin gelişimine büyük ölçüde katkı sağlayabilir. Özellikle özel gereksinimli bireylerin eğitim süreçlerinde ebeveynlerin rehberliği ve destekleri, öğrencilerin en iyi şekilde gelişim göstermelerine yardımcı olabilir (Colon-Leon, 2018). Ebeveynler, çocuklarının müzikle ilgilenmeleri için çeşitli fırsatlar yaratmalıdır. Bu fırsatlar, çocukların müzik eğitimi kurumlarında derslere katılmasını içerebileceği gibi, aynı zamanda evde de müziği günlük yaşantının bir parçası haline getirerek sağlanabilir. Evde müzik dinlemek, çocukların müziği keyif alarak deneyimlemelerini ve kendilerini ifade etmelerini destekleyebilir. Ebeveynler ayrıca müzik enstrümanlarına erişim sağlayabilir veya müzik aktiviteleri düzenleyerek çocukların aktif katılımını

teşvik edebilir (Colon-Leon, 2018). Ebeveynlerin müzik eğitimine katılımı, özel gereksinimli bireylerin özgüvenlerini artırabilir ve kendilerine olan inançlarını güçlendirebilir. Aynı zamanda ebeveynler, çocuklarının ilgi alanlarını ve yeteneklerini daha iyi anlama fırsatı bulabilir ve bu bilgiyi müzik eğitimi sürecine entegre ederek daha etkili bir destek sağlayabilir. Ebeveynlerin aktif katılımı, öğrencilerin müzik eğitimine olan ilgilerini artırabilir ve onların müzikal yeteneklerini geliştirmelerine yardımcı olabilir.

2.3. Özel Gereksinimli Öğrencilerin Dahil Edilmesi

Okullardaki müzik programları, özel gereksinimli öğrencilerin katılımının büyük bir öneme sahip olduğu bir alanı temsil etmektedir. Bu öğrencilere, akademik programlara dahil olma fırsatı sunulmamalı, aksine müzik eğitimi alanında da eşit bir şekilde yer alabilmeleri sağlanmalıdır. Müzik eğitimcileri, özel gereksinimli öğrencilerin ihtiyaçlarını desteklemek ve onların en iyi şekilde gelişim gösterebilecekleri bir öğrenme ortamı oluşturmak için hazırlıklı olmalıdır. Aynı zamanda, tüm öğrenciler arasında olumlu ilişkileri teşvik etmek ve özel gereksinimli öğrencilerin sınıflarına dahil edilmesi konusunda bir farkındalık yaratmak da önemlidir (Johnson ve Darrow, 1997). Müzik eğitimi, özel gereksinimli öğrencilerin sadece bilişsel değil, aynı zamanda sosyal ve duygusal gelişimlerini destekleyebilir. Bu öğrencilerin müzik eğitimine dahil edilmesi, onların özsaygılarını artırabilir, kendilerine olan güvenlerini güçlendirebilir ve kendi yeteneklerini keşfetmelerine yardımcı olabilir. Aynı zamanda, müzikle ilgilenmek, özel gereksinimli öğrenciler için kabul gördükleri bir yol haline gelebilir ve onlara daha fazla özgüven getirebilir (Resim 2).

Resim 2. Müzik Eğitimi ve Özel Gereksinimli Öğrenciler

Özel gereksinimli öğrencilerin müzik programlarına dahil edilmesi, sadece bu öğrenciler için değil, aynı zamanda diğer öğrenciler ve öğretmenler için de birçok fayda sağlayabilir (Deacon, 2021). Bu tür bir dahil edilme, öğrenciler arasında hoşgörüyü, empatiyi ve çeşitliliği teşvik edebilir. Öğrenciler, farklı yeteneklere sahip bireylerle bir arada öğrenme deneyimi yaşayarak, daha geniş bir dünya görüşüne sahip olabilirler. Öğretmenler ise özel gereksinimli öğrencilere yönelik öğretim stratejilerini geliştirme fırsatı bulabilirler.

3. Türkiye'de Özel Gereksinimli Çocuklar İçin Yapılan Müzik Eğitimi

Özel gereksinimli bireylerin eğitimi, toplumsal eşitlik ve adalet perspektifinden ele alınması gereken hayati bir konudur. Günümüzde, modern toplumların tüm eğitim alanlarında ve uygulamalarında özel gereksinimli bireylere yönelik artan bir farkındalık ve katılım gözlemlenmektedir. Yasalar, bu alandaki hakları ve ihtiyaçları korumak üzere düzenlenmekte, böylece özel gereksinimli bireylerin toplumun her seviyesinde etkin bir şekilde yer alması sağlanmaktadır. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi, yalnızca bir eğitim konusu değil, aynı zamanda toplumsal bir sorumluluktur. Eğitimde fırsat eşitliğini sağlamak, her bireyin potansiyelini en üst düzeyde geliştirmesine olanak tanımak ve toplumsal katılımı artırmak amacıyla

özel gereksinimli bireylerin eğitimine gereken önemin verilmesi gerekmektedir. Ülkemizde de bu yönde atılan adımlar, eğitim sisteminin ve toplumsal düşüncenin evrildiğini göstermektedir. Özel gereksinimli bireylerin eğitim hakkının yasal düzenlemelerle güvence altına alınması, onların potansiyellerini keşfetmelerine ve geliştirmelerine olanak tanımaktadır (Varış ve Hekim, 2017). Özellikle son yıllarda, özel gereksinimli bireylerin eğitime yönelik farklı yaklaşımların ve yöntemlerin geliştirilmesi dikkat çekmektedir (Varış ve Hekim, 2017). Bu, özel gereksinimli bireylerin bireysel ihtiyaçlarına daha duyarlı ve özelleştirilmiş eğitim programlarının oluşturulmasını sağlamıştır. Eğitim kurumları, öğretmenler ve eğitim uzmanları, özel gereksinimli bireylerin potansiyellerini en iyi şekilde ortaya çıkaracak öğrenme deneyimleri sunmak için çalışmaktadır. Günümüzde Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Genel Müdürlüğüne bağlı resmi kurumlarda, özel gereksinimli çocuklar için özel olarak tasarlanmış bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) uygulanmaktadır. Bu programlar, öğrencilerin gelişim alanlarını ve akademik becerilerini en iyi şekilde desteklemeyi amaçlamaktadır. Özellikle bu kapsamda, özel gereksinimli çocuklara müzik eğitimi de sunulmaktadır. Yapılan çalışmalar göstermektedir ki müzik eğitimi, bu çocukların gelişimine olumlu katkılarda bulunabilmektedir (Dayı ve ark., 2020) (Resim 3).

Resim 3. Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları Kapsamında Müzik

Müzik eğitimi, özel gereksinimli çocuklar için sadece akademik becerilerin geliştirilmesine yönelik bir araç olmanın ötesindedir. Aynı zamanda bu öğrencilerin duygusal ve sosyal gelişimine de olumlu etkiler sağlayabilir. Bu nedenle, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından sunulan bireyselleştirilmiş eğitim programları içinde yer alan müzik dersleri, özel gereksinimli çocukların tüm yönleriyle sağlıklı bir şekilde gelişim göstermelerine katkı sağlayan önemli bir bileşendir.

MEB (2008)'de özel eğitimde müzik kullanılmasının önemini şöyle açıklamıştır (Aktaran: Boyraz ve Yazıcı, 2019):

1. Duygusal ve Yaratıcı İfade Yetenekleri:

- Müzik etkinlikleri, özel gereksinimli bireylerin duygusal ve yaratıcı ifade becerilerini geliştirir.
- Müziğin evrensel dili, duyguların ve düşüncelerin ifade edilmesini kolaylaştırır.

2. Stres Azaltma ve Özsaygı Gelişimi:

- Müzik etkinlikleri, çocukların stres düzeyini azaltmada etkili bir rol oynar.
- Özel gereksinimli bireyler, müzik sayesinde özsaygı ve özgüven kazanabilirler.

3. Sakinleşme ve Dinlenme Sağlama:

- Müzik, özel gereksinimli bireylerin sakinleşmesine ve dinlenmesine yardımcı olur.
- Müzik, içsel dengeyi sağlama ve huzur bulma noktasında etkilidir.

4. Bilişsel Gelişim ve İletişim Becerileri:

- Müzik etkinlikleri, özel gereksinimli bireylerin bilişsel becerilerini destekler.
- Dinleme becerileri, işitsel algılar ve dikkat süreleri müzik aracılığıyla artar.
- Müzik, iletişim yeteneklerini ve dil kullanımını güçlendirir.

Özel gereksinimli bireylerin eğitimi, toplumsal bir sorumluluk ve insan hakları perspektifinden ele alınması gereken bir konudur. Günümüzdeki gelişmeler, bu alandaki farkındalığın arttığını ve eğitim sistemlerinin bu ihtiyaçları karşılamak için çeşitli uyarlamalar yaptığını göstermektedir. Ülkemizde de bu alandaki çabaların artarak devam etmesi, özel gereksinimli bireylerin toplumsal ve bireysel hayatta daha aktif ve katılımcı bireyler olarak yer almalarını sağlayacaktır.

Sonuç

Müzik eğitiminin özel gereksinimli çocuklarının bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimi üzerindeki etkisi, bu makalenin ana motivasyonunu oluşturmaktadır. Günümüzde eğitim, toplumsal ve bireysel gelişimin temel taşı olarak kabul edilmektedir. Özel gereksinimli bireylerin eğitimi, bu temel taşın altında yatan bir gereklilik olarak öne çıkmaktadır. Bu makalede incelenen müzik eğitimi, özel gereksinimli çocukların gelişimine olan katkıları ile bu bireylerin topluma kazandırılmasına yönelik atılan önemli bir adımdır.

Müzik eğitimi, özel gereksinimli çocukların bilişsel becerilerini desteklemede etkili bir araç olarak öne çıkmaktadır. Müzikle ilgilenmek, zihinsel aktiviteyi teşvik ederek problem çözme, bellek ve dikkat gibi becerilerin gelişimine katkı sağlar. Ayrıca, müzik eğitimi duygusal gelişim üzerinde de olumlu etkiler bırakmaktadır. Müziğin ifade gücü, özel gereksinimli çocukların duygularını ifade etmelerine ve yönetmelerine yardımcı olur. Bu da özsaygılarını artırırken, duygusal dengeyi sağlamalarına destek olur.

Sosyal açıdan da müzik eğitiminin önemi büyüktür. Özel gereksinimli çocuklar, müzik aktiviteleri sayesinde grup içinde yer alma, işbirliği yapma ve iletişim kurma becerilerini geliştirirler. Müzik, onların kendilerini ifade etmeleri ve başkalarıyla etkileşime geçmeleri için bir platform sunar. Bu da toplumsal entegrasyonu desteklerken, sosyal ilişkilerin güçlenmesine olanak tanır.

Makalede de vurgulandığı gibi, müzik eğitimi özel gereksinimli çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişiminde olumlu etkiler yaratan önemli bir araçtır. Özel gereksinimli bireylerin eğitime verilen bu değer, toplumun eşitlik, katılım ve insan hakları değerlerini yansıtan bir adımdır. Gelecekte, bu alanda yapılacak daha fazla araştırma ve uygulama ile müzik eğitiminin özel gereksinimli çocukların yaşamlarını daha da zenginleştirmesi beklenmektedir. Bu sadece bireylerin değil aynı zamanda toplumun da kazançlı çıkacağı bir gelişim yönüdür.

Öneriler

Çalışma kapsamında oluşturulan öneriler şu şekildedir:

1. **Eğitim Kurumlarının İşbirliği:** Milli Eğitim Bakanlığı başta olmak üzere eğitim kurumları, özel gereksinimli çocukların eğitimine yönelik müzik programlarını desteklemeli ve bu çocukların bilişsel, duygusal ve sosyal gelişimlerini desteklemek amacıyla çeşitli olanaklar sağlamalıdır. Eğitimciler, müzik eğitimi özel gereksinimli çocukların öğrenme tarzlarına uygun şekilde uyarlayarak daha etkili bir eğitim sunabilirler.
2. **Ebeveyn Katılımı Teşvik Edilmeli:** Ebeveynlerin müzik eğitime katılımı, özel gereksinimli çocukların gelişimine olumlu katkılar sağlayabilir. Eğitim kurumları, ebeveynleri müzik etkinliklerine dahil etmek için fırsatlar sunmalı ve evde de müzik aktivitelerinin devamını teşvik etmelidir.
3. **Uzman Eğitimcilerle İşbirliği:** Müzik eğitimi veren uzmanlar, özel gereksinimli çocukların özel ihtiyaçlarına ve öğrenme tarzlarına uygun programlar hazırlamalıdır. Bu eğitimciler, çocukların bilişsel ve duygusal gelişimini desteklemek için özelleştirilmiş yöntemler kullanarak daha etkili bir eğitim sunabilirler.
4. **Eğitim Materyalleri ve Teknoloji:** Özel gereksinimli çocukların müzik eğitimi için uygun materyaller ve teknolojik araçlar geliştirilmelidir. Örneğin, özel gereksinimlere uygun enstrümanlar ve dijital uygulamalar, çocukların müzikal yeteneklerini daha etkili bir şekilde geliştirebilmelerine yardımcı olabilir.
5. **Toplumsal Farkındalık Artırılmalı:** Toplum genelinde özel gereksinimli çocukların müzik eğitimine erişimi ve katılımı konusunda farkındalık artırılmalıdır. Bu konuda yapılan etkinlikler, seminerler ve kampanyalar ile toplumun desteği ve katılımı sağlanabilir.

6. **Araştırma ve Değerlendirme:** Müzik eğitiminin özel gereksinimli çocuklar üzerindeki etkilerini daha iyi anlamak için sürekli araştırma yapılmalıdır. Bu araştırmaların sonuçları, eğitim programlarının ve yöntemlerinin daha da geliştirilmesine katkı sağlayabilir.
7. **Uygulamaların Yaygınlaştırılması:** Başarılı müzik eğitimi uygulamaları, diğer eğitim kurumlarına ve bölgelere yaygınlaştırılmalıdır. Deneyimlerin ve en iyi uygulamaların paylaşılması, müzik eğitiminin daha geniş bir özel gereksinimli çocuk kitlesine ulaşmasına yardımcı olabilir.

Kaynaklar

- Axelsson, Anna Karin, and Jenny Wilder. "Frequency of occurrence and child presence in family activities: a quantitative, comparative study of children with profound intellectual and multiple disabilities and children with typical development." *International Journal of Developmental Disabilities* 60.1 (2014): 13-25.
- Boyras, Gülcan. "Türkiye’de Özel Gereksinimli Çocuklara Yönelik Yapılmış Müzik Eğitimi İle İlgili Lisansüstü Tezlerin İncelenmesi." *Avrasya Çalışmaları Dergisi* 10 (2022): 59-67.
- Colon-Leon, Vimari. A model of parental involvement in the music education of students with special education needs. Diss. University of Miami, 2018.
- Corke, Margaret. *Using Playful Practice to Communicate with Special Children*. Oxon: Routledge, 2012
- Croom, Adam M. "Music practice and participation for psychological well-being: A review of how music influences positive emotion, engagement, relationships, meaning, and accomplishment." *Musicae Scientiae* 19.1 (2015): 44-64.
- Custodero, Lori A., and Elissa A. Johnson-Green. "Passing the cultural torch: Musical experience and musical parenting of infants." *Journal of Research in Music Education* 51.2 (2003): 102-114.
- Dayı, Eylem, Gökhan Açıkgöz, ve Ayşe Nur Elçi. (2020). Güzel sanatlar eğitimi bölümü öğretmen adaylarının engelli öğrencilere yönelik metaforik algıları (Gazi Üniversitesi örneği). *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi* 21.1 (2020): 95-122.
- Deacon, Sarah. "The Social and Cognitive Effects of Music Education on Special Needs Students." Senior Honors Thesis, University of Liberty. (2021).
- Doukas, T., Fergusson, A., Fullerton, M., & Grace, J. *Supporting People with Profound and Multiple Learning Difficulties*. Core and Essential Service Standards, 2017
- Hallam, Susan, and Raymond MacDonald. "Introduction: Perspectives on the power of music." *Research Studies in Music Education* 35.1 (2013): 83-86.
- Kraus, Nina, and Bharath Chandrasekaran. "Music training for the development of auditory skills." *Nature reviews neuroscience* 11.8 (2010): 599-605.
- Lim, Hayoung A. "Effect of “developmental speech and language training through music” on speech production in children with autism spectrum disorders." *Journal of music therapy* 47.1 (2010): 2-26.
- Johnson, Christopher M., and Alice-Ann Darrow. "The effect of positive models of inclusion on band students' attitudinal statements regarding the integration of students with disabilities." *Journal of Research in Music Education* 45.2 (1997): 173-184.
- Juslin, Patrik N., and John A. Sloboda. "15–Music and emotion." *The psychology of music* (2013): 583-645.
- Mayer-Benarous, Hanna, et al. "Music therapy for children with autistic spectrum disorder and/or other neurodevelopmental disorders: a systematic review." *Frontiers in psychiatry* 12 (2021): 435.
- Murphy, Melissa AI, and Katrina McFerran. "Exploring the literature on music participation and social connectedness for young people with intellectual disability: A critical interpretive synthesis." *Journal of Intellectual Disabilities* 21.4 (2017): 297-314.
- Nind, M., & Strnadová, I. (Eds.). *Belonging for people with profound intellectual and multiple disabilities: Pushing the boundaries of inclusion*. Routledge, 2020.
- Ockelford, Adam. *Music for children and young people with complex needs*. Oxford: Oxford University Press, 2008.
- Patel, Aniruddh D. "Why would musical training benefit the neural encoding of speech? The OPERA hypothesis." *Frontiers in psychology* 2 (2011): 142.
- Rushton, Rosie, and Lila Kossyvakı. "Using Musical Play with children with profound and multiple learning disabilities at school." *British Journal of Special Education* 47.4 (2020): 489-509.

- Rushton, Rosie, and Lila Kossyvakı. "The role of music within the home-lives of young people with profound and multiple learning disabilities: Parental perspectives." *British journal of learning disabilities* 50.1 (2022): 29-40.
- Schlaug, Gottfried, et al. "Effects of music training on the child's brain and cognitive development." *Annals of the New York Academy of Sciences* 1060.1 (2005): 219-230.
- Zeedyk, Mary Suzanne. *Promoting social interaction for individuals with communicative impairments: Making contact*. Jessica Kingsley Publishers, 2008.
- Variş, Yakup Alper, ve Melike Mehpare Hekim. "Özel gereksinimli bireyler ve müzik eğitimi." *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi* 3.3 (2017): 29-42.

POSITIVE EFFECTS OF MUSIC ON COGNITIVE AND EMOTIONAL DEVELOPMENT OF INDIVIDUALS WITH SPECIAL NEEDS

Veli Doğan YAZGILI, Verda KARAÇİL CERİT

ABSTRACT

This article examines in depth the value provided by music education focusing on the development of individuals with special needs and comprehensively emphasises the effects of this education in cognitive, emotional and social domains. In particular, the education of individuals with special needs occupies an important place at the centre of the educational systems and practices of modern society, and music education plays an important role in this context. Individualised education programmes offered by the Ministry of National Education and special education institutions contribute to the development of children with special needs by providing music education opportunities. This study includes a review type of research and the results obtained present an important perspective on the emergence of the ability of individuals with special needs to realise their potential through music education.

Keywords: Students with Special Needs, Music Education, Equality in Education